

IN MEMORIAM

Száz éve született Beretzk Péter

A centenárium alkalmából tisztelettel és szeretettel emlékeznek a magyar ornitológusok, a kortársak és egykori tanítványok a szegedi Fehér-tó kutatójára, a hazai madártani vizsgálatok nevezetes alakjára.

A Szegeden, 1894. október 23-án született *Dr. Beretzk Péter* 79 életének java részét városának és a tudomány szolgálatába állította. Jónévű szülész-nőgyógyász orvos volt, aki Szeged minden kulturális megmozdulásában részt vett. Nevét a lapokban megjelent cikkei alapján úgyszólván minden szegedi polgár ismerte. Joviális egyénisége, aranyos humora miatt szerették, tisztelték. Országos és külföldi hírnevét természetvédelmi tevékenységének és madártani kutatásainak köszönhetette.

Nevéhez fűződik az idők során európai hírnevűvé vált szegedi Fehér-tó fölfedezése a tudomány számára. Az addig a magyar tudományos világban alig vizsgált szikes semlyékvidék egyik klasszikus helyét találta meg, az akkor még érintetlen állapotban lévő ún. Ősfehér-tóban. Különleges élővilág honolt itt az Alföld mélyén. A nátronlúgos szikes-mocsaras semlyékek sajátos növény- és állatvilága, melynek legnagyobb értéke az itt fészkelő sziki madárnépesség és a hihetetlen nagy tömegben átvonuló madár csapatok voltak.

Napjainkban egyre korszerűbb jogszabályok védik természeti értékeinket. Am abban az időben még kimondottan természetvédelmi törvény sem volt hazánkban. Ezért volt jelentős esemény, hogy 1939-ben *Beretzk Péter* és *Győrffy István* kezdeményezésére a Szeged város tulajdonát képező Fehér-tó területéből 350 kat. holdnyi darabot természetvédelmi területté nyilvánított a kormány. Ezzel létrejött az első hazai madárrezervátum.

Beretzk négy évtizeden át figyelte rendszeresen e sziki világ titkait. Az első időszakban mint vadász, aki környezetbe illő kis, búboskemencés vadászházat épít itt társaival. (Később az ornitológusok kutatóháza lett.) Hamarosán azonban mint madármegfigyelő, az ornisz változásait rendszeresen feldolgozó kutató járja a területet. Nagy küzdelmet folytat a Fehér-tó védelmének érdekében. Hatalmas tógazdaságot létesítenek ugyanis a tó területén. A semlyékek szikes vizű tocsogóit édesvízű, mély halastavak váltják fel. *Beretzk* szívós kitartással a változást, az élővilág átalakulását is nyomon követi és feldolgozza a tudomány számára.

Mintegy 450 tudományos és népszerű tanulmányban és cikkben közli vizsgálatainak eredményét (*Kócsag*, *Aquila*, *Állattani Közlemények*, külföldi folyóiratok, napilapok). Színes, eredeti írásaival, több száz előadással számos hívet szerzett a madarak tanulmányozásának, a madárvédelemnek.

Kutatómunkássága csakhamar követőkre talált és az ország számos hasonló területén kezdtek madártani vizsgálatot.

Évtizedeken át végzett vizsgálataival, madárjelölési munkásságával (több ezer madár gyűrűzése) a madárvonulás hazai lezajlásának új képét vázolta fel. A „ritka madár” fogalmát is új megvilágításba helyezte.

Állandó kapcsolatot tartott fenn a szegedi múzeummal. Rendszeresen gyarapította annak természettudományi gyűjteményét és együtt dolgozott a múzeum kutatóival.

A hazai madárfényképezés egyik úttörője volt. Gyűjtötte a Fehér-tó madarait, a fészkelés bizonyítására azok tojásait. Az első években a gyűjtött madarakat maga preparálta, mégpedig igen jól. Több ezer példányból álló madárgyűjteményét a szegedi Móra Ferenc Múzeumnak adományozta. E kollekció, és a halála után felesége, *Farkas Margit* által ugyancsak a múzeumnak ajándékozott, sok száz darabból álló fotógyűjtemény felbecsülhetetlen értéke a magyar tudománynak, hiszen a visszafordíthatatlan ökológiai változáson átment fehér-tói táj hiteles dokumentumait tartalmazzák.

*Dr. Beretzk Péter*ről, a városi törvényhozás tagjáról, a címzetes egyetemi tanárról, a számos hazai és külföldi tudományos intézmény vezetőjéről és tagjáról emlékezünk, e sorok ornitológiai és természetvédelmi munkásságát szeretnénk elsősorban felidézni. Meg kell említeni egy jellegzetes, az ő nevét viselő madártani intézményt. Több mint harminc éve alapította a *Tudományos Ismeretterjesztő Társulat* keretében a *Szegedi Madártani és Természetvédelmi Szakkört*, amely azóta is töretlenül és eredményesen működik az ő szellemében, bizonyítva az alapító elgondolásának helyességét.

Beretzk Péter tevékenysége, eredményei arra kötelezik a magyar ornitológiát és természetvédelmet, hogy tisztelettel és megbecsüléssel őrizze a „Fehér-tó Atyjának” emlékét.

Dr. Marián Miklós